keramiske noter 63/2026

32. årgang

Keramikkens Venner

Reviews · Besprechungen · anmeldelser · Besprechungen · Reviews

Ved Gunnar Jakobsen

Kulturarv, keramik, konst. Höganäs Museum och Konsthall 1924-2023. Red. av Henrik Ranby. Lilla Förlaget [Website: www.http://lillaforlaget.se], Mölle 2025. 201 s. ill. litt. noter. kilder. personregister. ib. 295 SEK.

Höganäs Museum och Konsthall, siden 2023 KKAM (Keramik, Konst, Ateljé och Museum) har eksisteret i 100 år. Som markering af jubilæet har museet publice-ret bogen *Kulturarv, keramik, konst* om dets historie. Bogen består af 12 spændende artikler skrevet af 8 for-skellige forfattere.

Forfatterne bag bogen er personer, der har været aktive i Höganäs Museums og Konsthalls bestyrelse, som hver især blev bedt om at skrive et eller flere afsnit inden for deres særlige ekspertiseområder. Pelle Johansson har skrevet om samlingerne, Marie Rehnberg om keramik, Mats Rydstern om Konsthalls drift, Martin Severinsson om museet i begyndelsen af 2020'erne, Pernilla Åkerström Fogelmark om gårde og haver og Ami Kinell om bestyrelsen, personalet og donationer. Henrik Ranby har skrevet afsnittene om museets oprindelse, kulturhistoriske udstillinger og museets bygninger, mens Arne Gunnarsson har udarbejdet en kronologi over, hvad der er sket år for år.

Marie Rehnbergs artikel omhandler museets omfattende keramiske samling på henved 5.000 stykker keramik, som både omfatter brugs- og kunstnerkeramik, hvoraf halvdelen kommer fra Höganäsbolagets Lerkärlsfabrik. Keramikken fra Höganäsbolagets Lerkärlsfabrik består af objekter, der er indgået i produktionen eller indkøbt som forlæg og inspirationskilde for både modeller og glasurer fra grundlæggelsen i 1832 og frem til produktionen af lervarer ophørte i 1926, hvor samlingen i 1927 blev deponeret i Höganäs Museum. En samling, der bestod af omkring 1.650 genstande.

Efter lukningen af Höganäsbolagets Lerkärlsfabrik i 1926 fortsatte Höganäsbolaget med at støtte keramik i Höganäs gennem donationer og økonomisk støtte til projekter. Virksomheden fokuserede herefter udelukkende på saltglaseret stentøj, hvor produktionen af husholdningsartikler fortsatte frem til 1954, mens produktionen af industriartikler fortsatte i en længere periode. Virksomheden eksisterer stadig i dag under navnet Höganäs AB, dog nu ikke længere med produktion af stentøj.

Höganäs Museum rummer desuden en stor samling af produkter fra Andersson & Johanssons Lergodsfabrik. Virksomheden blev grundlagt i 1910 af drejemester Karl Andersson og glasurmester Sigfrid Johansson. Efterhånden voksede fabrikken, og da Höganäs AB i 1926 fuldt ud overgik til stentøjsproduktion, overtog A&J deres tidligere lokaler til lertøjsfremstilling.

I 1948 blev virksomheden omdannet til et aktieselskab. I en periode var flere anerkendte kunstnere tilknyttet, blandt andre danske Mette Doller (1953-1955), Hertha Bengtsson (1965-1969) og Signe Persson-Melin. I 1967 begyndte man at anvende navnet Höganäs Keramik AB, og i løbet af 1970'erne skiftede produktionen endeligt fra fajance til stentøj. Samtidig skete der en markant overgang fra håndværkspræget til industriel produktion.

I 1990'erne blev virksomheden opkøbt af Boda Nova, og i begyndelsen af 2000'erne skiftede ejerskabet igen, denne gang til finske Iittala Group, som i 2017 blev en del af Fiskars. Fabrikken i Höganäs lukkede i 2008, da produktionen blev flyttet til Thailand. Höganäs Keramik fortsatte som selvstændigt brand under Fiskars Group frem til 2014, hvor det blev integreret som en produktlinje under Rörstrand-mærket. Den sidste del af denne historie behandles dog ikke i artiklen.

Mange af de pottemagere/keramikere, som har arbejdet for de to virksomheder, endte med eget værksted i Höganäs-området, således bl.a. Yngve Blixt, Kjell Bolinder, Henning Nilsson, Rolf Palm, Claes Thell og Ove Thornblad, som sammen med mange andre er repræsenterede i Höganäs Museum. Desværre nævnes disse og flere andre kun i forbifarten sammen med bl.a. Patrick Nordström, Berndt Friberg og Åke Holm.

For det jubilerende museum, der rummer en enestående samling af keramik fra både fabrikker og værksteder, er det en hastesag at få dokumenteret deres historie, mens der stadig findes nulevende vidner. Selv om keramikken fra værksteder fortsat er meget højt værdsat, er den skriftlige dokumentation mangelfuld, og kilderne til de personlige fortællinger bliver stadig færre. Et værk om Höganäs' keramiske værksteder vil derfor være både interessant og værdifuldt - og med bogen "Höganäs Keramik" (2003) bag sig er Marie Rehnberg den oplagte forfatter.

Af litteratur om Höganäs-keramikere med eget værksted findes der umiddelbart kun "På grund av lera · Fem keramiker från Kullabygden" af Stellan Olsson (1969) og "Nordvästra Skånes Keramiska Sällskap" (1989), men glemmes bør ikke Anne-Chalotte & Torsten Weimarcks omfattende værk om "Lergodset från Höganäsbolaget 1832-1926" (2005).

Gunnar Jakobsen